STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA
L. A. GEELHOEDA
přednesené dne 28. září 2006 [1]

I – Úvod

1. Podle německého Bundeserziehungsgeldgesetz (spolkový zákon o poskytování příspěvku a dovolené na výchovu, dále jen „BErzGG") je poskytnutí příspěvku na výchovu podmíněno, mimo jiné, bydlištěm příjemce v Německu. Podstatou otázky položené Bundessozialgericht v projednávané věci je, zda je tato podmínka bydliště slučitelná s právem Společenství, zejména s nařízením č. 1612/68 [2], nařízením č. 1408/71 [3] a článkem 18 ES, a zda by rakouská státní příslušnice žijící v Rakousku společně se svým německým manželem, který pracuje v Německu jako úředník, měla rovněž mít nárok na tento příspěvek.

2. Současně s projednávanou věcí Bundessozialgericht položil Soudnímu dvoru další předběžnou otázku týkající se téhož ustanovení vnitrostátního práva upravujícího nárok na příspěvek na výchovu, tentokrát s ohledem na příhraničního pracovníka žijícího v Nizozemsku a pracujícího v Německu: věc Geven (C-213/05, Sb. rozh. s. I-6347). Podle dotčeného ustanovení mohou mít příhraniční pracovníci rovněž nárok na tento příspěvek, pokud vykonávají v Německu výdělečnou činnost, která přesahuje hranice zanedbatelného zaměstnání. Ačkoli obě věci spolu úzce souvisejí, jejich skutkové okolnosti jsou zcela odlišné, a budu se tedy zabývat každou z těchto věcí v samostatném stanovisku, které přednesu společně ve stejný den.

1 — Původní jazyk: angličtina.

2 — Nařízení Rady (EHS) č. 1612/68 ze dne 15. října 1968 o volném pohybu pracovníků uvnitř Společenství (Úř. věst. L 257, s. 2; Zvl. vyd. 05/01, s. 15, dále jen „nařízení č. 1612/68").

3 — Nařízení Rady (EHS) č. 1408/71 ze dne 14. června 1971 o uplatňování systémů sociálního zabezpečení na zaměstnané osoby, osoby samostatně výdělečně činné a jejich rodinné příslušníky pohybující se v rámci Společenství (Úř. věst. L 149, s. 2; Zvl. vyd. 05/01, s. 35, dále jen „nařízení č. 1408/71").

II – Relevantní právní úprava

A – *Právní úprava Společenství*

3. Článek 7 odst. 1 a 2 nařízení (EHS) č. 1612/68 stanoví:

„1. S pracovníkem, který je státním příslušníkem členského státu, nesmí být na území jiného členského státu z důvodu jeho státní příslušnosti zacházeno jinak než s tuzemskými pracovníky, jde-li o podmínky zaměstnávání a pracovní podmínky, zejména z oblasti odměňování, propouštění a návratu k povolání nebo opětného zaměstnání, pokud se stal nezaměstnaným.

2. Požívá stejné sociální a daňové výhody jako tuzemští pracovníci."

B – *Vnitrostátní právní úprava*

4. Podle § 1 odst. 1 BErzGG, ve znění platném ke dni 31. ledna 1994 [4], má nárok na příspěvek na výchovu každý, kdo 1) má své bydliště nebo své místo obvyklého bydliště na území spadajícím pod tento zákon, 2) žije ve své domácnosti s vyživovaným dítětem, 3) sám zajišťuje péči a výchovu tohoto dítěte a 4) nevykonává výdělečnou činnost nebo ji nevykonává na plný pracovní úvazek.

5. Ustanovení § 1 odst. 4 BErzGG stanoví, že státní příslušníci ES a příhraniční pracovníci pocházející ze států sousedících s Německem mají nárok na příspěvek na výchovu, pokud vykonávají v Německu více než jen drobnou výdělečnou činnost. Z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že uvedené ustanovení se nevztahuje na úředníky ani na manžele [manželky] migrujících pracovníků.

6. Ustanovení § 1 odst. 7 BErzGG, ve znění platném ke dni 12. října 2000 [5], rozšiřuje nárok na příspěvek na výchovu i na manžela [manželku] osoby, jež pracuje v německé veřejné službě nebo úřadu, který [která] má bydliště v jiném členském státě ES. Uvedené ustanovení se však nevztahuje na děti narozené před dnem 1. ledna 2001.

4 — BGBl. I, s. 180.

5 — BGBl. I, s. 1426.

III – Skutkové okolnosti a řízení

7. Spor v původním řízení před Bundessozialgericht se týká odmítnutí Freistaat Bayern přiznat G. Hartmann příspěvek na výchovu jejích tří dětí narozených v letech 1991, 1993 a 1997.

8. Gertraud Hartmann je rakouská státní příslušnice, která žije v Rakousku společně se svým manželem, německým státním příslušníkem, a svými třemi dětmi. Pan Hartmann žil před sňatkem v Německu, kde byl od roku 1986 zaměstnán jako úředník u Deutsche Bundespost. Po sňatku v květnu 1990 se p. Hartmann přestěhoval do Rakouska, avšak nadále pracoval pro Deutsche Bundespost a později, od roku 1995, pro Deustche Telekom AG. Gertraud Hartmann nevykonává žádnou výdělečnou činnost v pracovním poměru ani samostatně.

9. Freistaat Bayern odmítl přiznat G. Hartmann příspěvek na výchovu jejích prvních dvou dětí na základě BErzGG, neboť neměla v Německu bydliště ani zde nevykonávala výdělečnou činnost. Stížnost podaná G. Hartmann v říjnu 1996 byla zamítnuta, stejně jako její žádost o poskytnutí příspěvku na výchovu pro první rok života jejího třetího dítěte.

10. Gertraud Hartmann neúspěšně napadla tato rozhodnutí nejprve před Sozialgericht München, a poté, na základě opravného prostředku, před Bayerisches Landessozialgericht. Poté G. Hartmann podala opravný prostředek „Revision" Bundessozialgericht, který se rozhodl přerušit řízení a na základě článku 234 Smlouvy o ES položil Soudnímu dvoru dvě předběžné otázky.

11. V předkládacím rozhodnutí Bundessozialgericht nejprve konstatoval, že G. Hartmann nemá nárok na příspěvek na výchovu podle nařízení č. 1408/71. Ačkoli tato dávka spadá do rozsahu působnosti *ratione materiae* uvedeného nařízení, a G. Hartmann by tedy měla na příspěvek nárok podle judikatury Soudního dvora (rozsudek Hoever a Zachow[6]), p. Hartmann nebyl, jakožto úředník, v rozhodné době „pracovníkem" ve smyslu nařízení, a nespadal tak do rozsahu působnosti *ratione personae* nařízení. Vnitrostátní soud dále přezkoumal, zda by se její nárok na příspěvek mohl zakládat na čl. 7 odst. 2 nařízení č. 1612/68. Došel k závěru, že status p. Hartmanna, jako úředníka, nebrání, aby byl považován za pracovníka, vyjádřil však pochybnosti o tom, zda se práv vyplývajících z uvedeného nařízení může dovolávat manžel [manželka] osoby, která se, aniž by změnila zaměstnání, přestěhovala do jiného členského státu, jehož státním příslušníkem je její manžel [manželka]. Zdůraznil, že

6 — Rozsudek ze dne 10. října 1996 (C-245/94 a C-312/94, Recueil, s. I-4895).

Soudní dvůr až dosud považoval za hlavní cíl článku 39 ES a nařízení č. 1612/68 umožnit pracovníkům volně se pohybovat na území jiných členských států a pobývat zde za účelem zaměstnání [7]. Uvedl však rovněž, že by nyní mohl být namístě širší výklad volného pohybu, neboť obecné právo pobývat na území členských států je uznáno v článku 18 ES. Na základě uvedených úvah položil Bundessozialgericht Soudnímu dvoru následující dvě předběžné otázky:

„1) Je třeba považovat za migrujícího pracovníka ve smyslu nařízení č. 1612/68 [...] za období od ledna 1994 do září 1998 také německého státního příslušníka, který v roce 1990 přesunul své bydliště z Německa do Rakouska, přičemž si zachoval svůj služební poměr poštovního úředníka v Německu a od té doby vykonává své povolání jako příhraniční pracovník?

2) V případě kladné odpovědi na první otázku:

Je nepřímou diskriminací ve smyslu čl. 7 odst. 2 nařízení EHS 1612/68, když manželovi [manželce] osoby uvedené v první otázce, který [která] není zaměstnán [zaměstnána], bydlí v Rakousku a má tamní státní příslušnost, nebyl přiznán německý příspěvek na výchovu, neboť neměl [neměla] v Německu bydliště ani obvyklý pobyt?“

12. Písemná vyjádření předložily G. Hartmann, německá a španělská vláda, vláda Spojeného království a Komise. Na jednání konaném dne 13. června 2006 předložily doplňující vyjádření G. Hartmann, německá a nizozemská vláda, vláda Spojeného království a Komise.

IV – Shrnutí vyjádření účastníků řízení

13. Gertraud Hartmann a španělská vláda tvrdí, že na první otázku týkající se postavení p. Hartmanna, jako migrujícího pracovníka ve smyslu nařízení č. 1612/68, je třeba

7 — Bundessozialgericht zmínil v této souvislosti rozsudek ze dne 5. června 1997, Uecker a Jacquet (C-64/96 a C-65/96, Recueil, s. I-3171, bod 21).

odpovědět kladně. Španělská vláda se v této souvislosti dovolává čl. 1 odst. 1 nařízení č. 1612/68, podle kterého „[k]aždý státní příslušník členského státu má právo, bez ohledu na místo svého bydliště, na přístup k zaměstnání a na jeho výkon na území jiného členského státu [...]" a zdůrazňuje, že podle článku 10 uvedeného nařízení náleží toto právo migrujících pracovníků rovněž jejich manželovi manželovi [manželce] [8]. Poznamenává rovněž, že p. Hartmanna je třeba považovat za příhraničního pracovníka ve smyslu čl. 1 písm. b) nařízení č. 1408/71 [9]. Gertraud Hartmann a španělská vláda mají za to, že ačkoli lze namítat, že p. Hartmann je úředník a že, pokud jde o poskytování rodinných dávek, spadali úředníci do působnosti nařízení č. 1408/71 až v roce 1999 [10], je s ohledem na rozsah působnosti *ratione personae* čl. 39 odst. 4 ES třeba mít za to, že se uvedené omezení vztahuje pouze na ty úředníky, kteří se podílejí na výkonu veřejné moci. Mají za to, že organizace, pro kterou p. Hartmann pracuje, má určitou nezávislost na státu, nepodílí se na výkonu jeho svrchovanosti, nýbrž vykonává úkol v obecném zájmu.

14. Pokud jde o druhou otázku, G. Hartmann a španělská vláda tvrdí, že odmítnutí přiznat G. Hartmann příspěvek na výchovu představuje nepřímou diskriminaci v rozporu s čl. 7 odst. 2 nařízení č. 1612/68 a článkem 39 ES. Pokud vnitrostátní soudy určily, že možnost přenesení sociálních dávek do zahraničí závisí na existenci pracovního poměru, španělská vláda na základě rozsudku Hoever a Zachow [11] tvrdí, že nárok na poskytování rodinných dávek, jako je příspěvek na výchovu, vzniká tehdy, pokud se jeden z rodičů rozhodne věnovat se výchově dítěte, bez ohledu na to, zda je tento rodič pojištěn v rámci systému sociálního zabezpečení nebo zda vykonává výdělečnou činnost. V projednávané věci zprostředkovává vztah G. Hartmann k systému sociálního zabezpečení v Německu její manžel.

15. Německá vláda a vláda Spojeného království mají za to, že osoba, která nevykonala své právo volného pohybu za účelem výkonu výdělečné činnosti v jiném členském státě, nýbrž pouze změnila stát bydliště, nemůže být považována za migrujícího pracovníka ve smyslu nařízení č. 1612/68. Podpůrně, pokud jde o druhou otázku, uvedené vlády zdůrazňují, že ačkoli bylo určeno, že příspěvek na výchovu spadá do rozsahu působnosti *ratione materiae* nařízení č. 1408/71, p. Hartmann, jako úředník, v rozhodné době nespadal do oblasti působnosti *ratione personae* uvedeného nařízení, pokud jde

8 — Viz rozsudky ze dne 18. června 1987, Lebon (316/85, Recueil, s. 2811), a ze dne 26. února 1992, Bernini (C-3/90, Recueil, s. I-1071).

9 — „Příhraničním pracovníkem' [se] rozumí každá zaměstnaná osoba nebo osoba samostatně výdělečně činná, která vykonává povolání na území jednoho členského státu a má bydliště na území jiného členského státu, do kterého se vrací zpravidla každý den nebo alespoň jednou za týden; [...]".

10 — Nařízení Rady č. 1399/1999 ze dne 29. dubna 1999, kterým se mění nařízení (EHS) č. 1408/71 o uplatňování systémů sociálního zabezpečení na zaměstnané osoby, osoby samostatně výdělečně činné a jejich rodinné příslušníky pohybující se v rámci Společenství a nařízení (EHS) č. 574/72, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení (EHS) č. 1408/71 (Úř. věst. L 164, s. 1; Zvl. vyd. 05/03, s. 354, dále jen „nařízení č. 1399/1999").

11 — Uvedený v poznámce 6.

o poskytování rodinných dávek. Na rozdíl od nařízení č. 1408/71 nestanoví nařízení č. 1612/68 přenos sociálních dávek do zahraničí ani nevylučuje souběh dávek. Vzhledem k tomu, že první uvedené nařízení je třeba považovat za *lex specialis* ve vztahu ke druhému nařízení nebo, slovy vlády Spojeného království, má relativní přednost před druhým nařízením, čl. 7 odst. 2 nařízení č. 1612/68 nelze vykládat tak, že by tímto výkladem byla dotčena účinnost systému zavedeného nařízením č. 1408/71. Německá vláda uznává, že podmínka bydliště stanovená v BErzGG může být nepřímou diskriminací, má však za to, že je odůvodněná s cílem zajistit existenci skutečného vztahu mezi příjemcem dávky a německou společností. Vláda Spojeného království tvrdí, že členský stát by neměl být nucen uvést objektivní odůvodnění pro nepřiznání takových výhod, jako je příspěvek na výchovu, osobám s bydlištěm v jiných členských státech.

16. Komise souhlasí s německou vládou a vládou Spojeného království, že nařízení č. 1612/68 a nařízení č. 1408/71 nelze na základě jimi uvedených důvodů v projednávané věci použít. Nicméně s ohledem na poznámku uvedenou Bundessozialgericht v předkládacím rozhodnutí, že pojmu „volný pohyb pracovníků zaručený nařízením č. 1612/68" by se mohlo dostat širšího výkladu, když nyní článek 18 ES stanoví právo pohybovat se a pobývat v jiných členských státech bez ohledu na jakýkoli hospodářský účel, má však Komise za to, že Soudní dvůr by se měl rovněž zabývat otázkou, zda G. Hartmann nemůže z uvedeného ustanovení odvozovat nárok na příspěvek na výchovu poskytovaný Německem.

17. Ohledně této otázky Komise s ohledem na obecné zásady občanství Unie shrnuté Soudním dvorem v rozsudku Pusa [12] konstatuje, že vnitrostátní právní předpisy znevýhodňující určité vlastní státní příslušníky jednoduše proto, že vykonali právo volného pohybu a pobytu v jiném členském státě, by vedly k nerovnému zacházení, které lze považovat za slučitelné s článkem 18 ES pouze tehdy, pokud může být odůvodněno objektivními důvody nezávislými na státní příslušnosti dotyčných osob a pokud je přiměřené legitimnímu cíli sledovanému vnitrostátním právem. Jelikož je zjevné, že uplatňování podmínky bydliště stanovené v BErzGG zakládá takové znevýhodnění, Komise sdílí pochybnosti vyjádřené Bundessozialgericht ohledně jejího odůvodnění. Komise opírá tento závěr o skutečnost, že BErzGG byl mezitím pozměněn v tom směru, že umožňuje poskytnutí příspěvku na výchovu manželům [manželkám] německých úředníků s bydlištěm v jiném členském státě. Komise tvrdí, a dovolává se přitom rozsudku Bidar [13], že „ze zjevných důvodů"

12 — Rozsudek ze dne 29. dubna 2004 (C-224/02, Recueil, s. I-5763, body 16 až 20).

13 — Rozsudek ze dne 15. března 2005 (C-209/03, Sb. rozh. s. I-2119, body 55 až 62).

není nutné přezkoumat, zda je p. Hartmann, jako úředník pracující ve svém domovském státě, dostatečně začleněn do německé společnosti nebo zda má s touto společností skutečný vztah.

18. Německá vláda a vláda Spojeného království na jednání zdůraznily, že nárok na příspěvek na výchovu podle BErzGG uplatňuje G. Hartmann, a nikoli její manžel. Vzhledem k tomu, že G. Hartmann sama nevykonala svá práva zaručená článkem 18 ES, neexistuje žádný základ pro použití tohoto ustanovení. V této souvislosti je nutné její věc odlišit například od rozsudků D'Hoop [14] a Pusa [15]. Článek 18 ES nelze vykládat tak, že osobě, která se nepřestěhovala do jiného členského státu, umožňuje dovolávat se práv svého manžela, který své právo volného pohybu vykonal. Práva zaručená článkem 18 ES podléhají omezením. Tato omezení stanoví nařízení č. 1408/71, pokud jde o možnost přenosu dávek sociálního zabezpečení do zahraničí.

19. V odpovědi na tvrzení Komise ohledně použitelnosti článku 18 ES nizozemská vláda uvádí, že ačkoli existuje určitá podobnost mezi skutkovými okolnostmi projednávané věci a věci Schempp [16], na rozdíl od posledně uvedené věci nebyl výkonem práva p. Hartmanna přestěhovat se do jiného členského státu nijak dotčen nárok G. Hartmann na dávky v Německu. V této souvislosti není podstatné, zda p. Hartmann žije v Německu, nebo v Rakousku. Nizozemská vláda zdůrazňuje, že v projednávané věci je to manželka migrujícího pracovníka, kdo se domáhá práv v zemi jeho původu, a tvrdí, že za současného vývoje uznává právo Společenství pouze některá odvozená práva rodinných příslušníků migrujících pracovníků v hostitelském členském státě [17]. Gertraud Hartmann nemá nárok na příspěvek na výchovu podle článku 18 ES jednoduše proto, že sama nevykonala právo volného pohybu. Panu Hartmannovi nebylo nijak bráněno vykonat jeho právo přestěhovat se do Rakouska.

V – Posouzení

A – *Úvodní poznámky*

20. Zaprvé je třeba zdůraznit, že G. Hartmann se nemůže samostatně dovo-

14 — Rozsudek ze dne 11. července 2002 (C-224/98, Recueil, s. I-6191).

15 — Uvedený v poznámce 12.

16 — Rozsudek ze dne 12. července 2005 (C-403/03, Sb. rozh. s. I-6421).

17 — Dovolává se přitom směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES ze dne 29. dubna 2004 o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků volně se pohybovat a pobývat na území členských států, o změně nařízení (EHS) č. 1612/68 a o zrušení směrnic 64/221/EHS, 68/360/EHS, 72/194/EHS, 73/148/EHS, 75/34/EHS, 75/35/EHS, 90/364/EHS, 90/365/EHS a 93/96/EHS (Úř. věst. L 158, s. 77; Zvl. vyd. 05/05, s. 46).

lávat práva Společenství za účelem napadnutí rozhodnutí o zamítnutí jejích žádostí o příspěvek na výchovu, neboť nevyužila svého práva na svobodu pohybu podle práva Společenství. K této dávce může mít přístup pouze nepřímo, prostřednictvím manželského vztahu s p. Hartmannem, který, mimochodem, rovněž nesplňuje podmínky stanovené v § 1 odst. 1 BErzGG.

21. Otázky položené Bundessozialgericht jsou proto zaměřeny na možný status p. Hartmanna jako migrujícího pracovníka a možné důsledky tohoto postavení z hlediska nároku G. Hartmann na příspěvek na výchovu v Německu. Vyplývá ze skutečnosti, že se p. Hartmann přestěhoval do Rakouska, aby zde bydlel se svou chotí a dětmi, přičemž si zachoval svůj pracovní poměr v Německu, že nyní musí být považován za migrujícího pracovníka spadajícího do oblasti působnosti nařízení č. 1612/68, čímž G. Hartmann vzniká, na základě společného účinku čl. 7 odst. 2 a čl. 10 odst. 1 písm. a) uvedeného nařízení, právo domáhat se rovného zacházení, pokud jde o sociální výhody v členském státu, kde je zaměstnán její manžel, tedy v Německu?

22. Předtím, než se budu zabývat těmito otázkami, je namístě pro úplnost stručně posoudit, zda G. Hartmann nemůže dovozovat své právo na příspěvek na výchovu v Německu z článku 73 nařízení č. 1408/71.

Bundessozialgericht se touto otázkou zabýval a odpověděl na ni záporně, a v důsledku toho nepoložil v tomto ohledu žádné otázky. Gertraud Hartmann a španělská vláda však tuto otázku znovu nastolily ve svých písemných vyjádřeních. Uvedenou otázkou se rovněž zabývala vláda Spojeného království a Komise.

B – *Nařízení č. 1408/71*

23. Podle článku 73 nařízení č. 1408/71 „zaměstnaná osoba [...] podléhající právním předpisům členského státu má nárok pro své rodinné příslušníky, kteří mají bydliště v jiném členském státě, na rodinné dávky stanovené právními předpisy prvního členského státu, jako by měli bydliště na jeho území [...]". V rozsudku Hoever a Zachow Soudní dvůr vyložil toto ustanovení v tom smyslu, že „pokud zaměstnaná osoba podléhá právním předpisům členského státu a žije se svou rodinou v jiném členském státě, manžel [manželka] takové osoby má podle článku 73 nařízení č. 1408/71 nárok na takovou dávku, jako je příspěvek na výchovu, ve státě, kde je taková osoba zaměstnána" [18]. Jinými slovy, oproti doslovnému znění uvedeného ustanovení, manžel zaměstnané osoby má samostatné právo na rodinnou dávku v členském státě, kde je posledně jmenovaná osoba zaměstnána.

18 — Rozsudek uvedený v poznámce 6, bod 38.

24. Ačkoli by se mohlo zdát, že výše uvedený závěr platí přesně pro situaci G. Hartmann, Bundessozialgericht správně poznamenal, že G. Hartmann nicméně nemá nárok na příspěvek na výchovu podle článku 73 nařízení č. 1408/71, neboť p. Hartmann v rozhodné nebyl, jakožto úředník, považován za „zaměstnanou osobu" pro účely kapitoly III uvedeného nařízení, jež upravuje poskytování rodinných dávek. Toto omezení bylo stanoveno v příloze I části I oddílu C nařízení č. 1408/71 a bylo zrušeno až přijetím nařízení č. 1399/1999 [19], které vstoupilo v platnost dne 1. září 1999. Článek 1 odst. 7 uvedeného nařízení rozšířil definici zaměstnané osoby v rámci kapitoly III nařízení č. 1408/71, pokud jde o Německo, o „[jakéhokoli] úředník[a] pobírající[ho] vzhledem ke svému postavení úředníka odměnu, která je přinejmenším stejná jako ta, která by v případě zaměstnané osoby vedla k povinnému pojištění pro případ nezaměstnanosti".

25. Skutečnost, že úředníci byli vyloučeni z rozsahu působnosti ustanovení nařízení č. 1408/71 týkajících se rodinných dávek, již byla potvrzena Soudním dvorem v rozsudku Kulzer [20], který Bundessozialgericht rovněž zmínil. V uvedeném rozsudku Soudní dvůr zdůraznil, že definice zaměstnané osoby „je nahrazena definicí uvedenou v příloze I části I oddílu C nařízení, pokud je příslušnou institucí pro poskytování rodinných dávek v souladu s kapitolou 7 hlavy III nařízení německá instituce" [21]. Dále uvedl, že „pokud by se mohl úředník, který odešel do důchodu, stejně jako žalobce v původním řízení, dovolávat článku 73 za účelem získání německých rodinných dávek s ohledem na skutečnost, že postavení úředníků je třeba obecně považovat za stejné jako postavení zaměstnaných osob, byl by tento závěr v rozporu se zněním přílohy I" [22].

26. Tvrzení G. Hartmann a španělské vlády, že vyloučení úředníků z rozsahu působnosti kapitoly III nařízení č. 1408/71 se týká pouze těch úředníků, kteří vykonávají funkce spadající do rozsahu působnosti čl. 39 odst. 4 ES, jak je vykládán Soudním dvorem, tedy že se podílejí na výkonu veřejné moci, je neudržitelné. Základní funkcí tohoto ustanovení je umožnit členským státům uplatňovat podmínky týkající se státní příslušnosti, pokud jde o výkon některých veřejných funkcí. Jeho účelem není vymezit pojem zaměstnané osoby jako takový. V rozporu s tvrzením španělské vlády navíc toto ustanovení tvoří výjimku z čl. 39 odst. 1 až 3 ES, a nikoli z jiných ustanovení hlavy III

19 — Uvedený v poznámce 10.

20 — Rozsudek ze dne 5. března 1998 (C-194/96, Recueil, s. I-895).

21 — Bod 35 rozsudku.

22 — Bod 37 rozsudku. Viz rovněž rozsudek ze dne 12. června 1997, Merino García (C-266/95, Recueil, s. I-3279, body 25 a 26).

o volném pohybu pracovníků, zejména článku 42 ES o koordinaci vnitrostátních systémů sociálního zabezpečení.

27. Bundessozialgericht se tedy ve svých otázkách oprávněně soustředil na výklad pojmu migrujícího pracovníka pro účely použití nařízení č. 1612/68.

C – Nařízení č. 1612/68: status pracovníka

28. S ohledem na vymezení rozsahu působnosti ustanovení o volném pohybu pracovníků z ustálené judikatury Soudního dvora vyplývá, že „každý státní příslušník Společenství, nezávisle na svém místě bydliště a své státní příslušnosti, který využil práva na volný pohyb pracovníků a vykonával výdělečnou činnost v jiném členském státě než státě svého bydliště, spadá do působnosti článku [39 ES]“ [23]. Soudní dvůr rovněž konstatoval, že cílem článku 39 ES, který je proveden nařízením č. 1612/68, je „umožnit pracovníkům volně se pohybovat na území jiných členských států a pobývat zde za účelem zaměstnání“ [24].

29. S ohledem na toto vymezení rozsahu působnosti článku 39 ES, a potažmo nařízení č. 1612/68, lze patrně rozlišit dvě situace upravené ustanoveními o volném pohybu pracovníků. První situaci lze označit za klasický model, kdy státní příslušník Společenství odchází do jiného členského státu, aby tam vykonával výdělečnou činnost. V druhé situaci se nachází příhraniční pracovník, tedy státní příslušník Společenství, který nadále pobývá v členském státu bydliště, avšak pravidelně pracuje v jiném členském státě. V obou situacích je hlavním faktorem skutečnost, že se dotčená osoba přestěhovala do jiného členského státu, aby tam vykonávala výdělečnou činnost.

30. Pan Hartmann zjevně nespadá ani do jedné z výše uvedených kategorií, neboť se přestěhoval do Rakouska nezávisle na výkonu výdělečné činnosti.

31. V důsledku posledního vývoje judikatury však lze pochybovat, zda je výše uvedené jednoznačné rozdělení dosud platné. V nedávném rozsudku Ritter-Coulais [25] Soudní dvůr rozhodl, že článku 39 ES se může dovolávat německý manželský pár [26] zaměstnaný v Německu s bydlištěm ve Francii s cílem zajistit, aby při určení jejich dlužné daně z příjmu v Německu byly vzaty

23 — Rozsudky ze dne 12. prosince 2002, De Groot (C-385/00, Recueil, s. I-11819, bod 76); ze dne 13. listopadu 2003, Schilling a Fleck-Schilling (C-209/01, Recueil, s. I-13389, bod 23), a ze dne 21. února 2006, Ritter-Coulais (C-152/03, Sb. rozh. s. I-1711, bod 31).

24 — Rozsudek Uecker a Jacquet, uvedený v poznámce 7.

25 — Uvedený v poznámce 23.

26 — Ve skutečnosti měl p. Ritter-Coulais pouze německé občanství, zatímco p. Ritter-Coulais měla dvojí občanství, francouzské a německé.

v úvahu ztráty z nájemného související s jejich rodinným domem ve Francii. Soudní dvůr připomněl judikaturu uvedenou v předchozím bodě a rozhodl, „že situace [žalobců v původním řízení], kteří pracovali v členském státě jiném než státě, ve kterém se nacházelo jejich skutečné bydliště, spadá do působnosti článku [39] ES“ [27].

32. Z tohoto závěru Soudního dvora vyplývá, že zjištění, že osoba, jež má bydliště v jednom členském státě, avšak vykonává výdělečnou činnost v jiném členském státě, postačí k určení použitelnosti článku 39 ES. Jinými slovy, důvody pro přemístění bydliště státního příslušníka Společenství do jiného členského státu jsou v této souvislosti bezvýznamné. Pokud tomu tak skutečně je, lze na základě použití tohoto pravidla na skutkové okolnosti projednávané věci snadno určit, že p. Hartmann skutečně získal status pracovníka Společenství, když přemístil své bydliště do Rakouska. Je však otázkou, zda je tento výsledek v souladu se systémem volného pohybu osob mezi členskými státy Společenství stanoveným ve Smlouvě o ES.

33. Tento systém je založen na rozlišení čtyř kategorií volného pohybu v závislosti na důvodech, které vedou státního příslušníka Společenství k tomu, aby se přestěhoval do jiného členského státu. Původně, podle Smlouvy o EHS, bylo právo volného pohybu přiznáváno pouze z hospodářských důvodů a byly stanoveny samostatné právní režimy pro státní příslušníky členských států, kteří se chtěli přestěhovat do jiných členských států za účelem výkonu výdělečné činnosti, usazení a poskytování služeb. Později, zavedením ustanovení o občanství Unie Maastrichtskou smlouvou, bylo státním příslušníkům členských států rovněž přiznáno právo přestěhovat se do jiných členských států a pobývat zde z jiných než hospodářských důvodů.

34. S každou kategorií volného pohybu jsou spojena jiná práva, ačkoli bylo postupně dosaženo určité míry konvergence při výkladu ustanovení Smlouvy o pracovnících, usazování a službách a existuje vyšší stupeň homogenity při uplatňování těchto ustanovení. Ustanovení Smlouvy o občanství naopak zůstávají samostatnou kategorií a práva, která lze odvozovat od tohoto statusu, se sice vyvíjejí, jsou však omezena ve srovnání s těmi, jež vyplývají z hospodářských svobod. Aby bylo možno určit, které ustanovení Smlouvy, a tedy který právní režim se vztahuje na dotčenou situaci, je zatím stále nutné objektivně určit důvod, na jehož základě dotčená osoba vykonává své právo přestěhovat se do jiného členského státu. Toto je faktor, který spojuje dotčenou situaci s tím či oním ustanovením Smlouvy o volném pohybu.

27 — Bod 32 rozsudku.

35. V souladu s tímto přístupem Soudní dvůr v rozsudku Werner [28] rozhodl, že německý zubař, který získal veškerou svou odbornou kvalifikaci v Německu, vykonával svou praxi výhradně v Německu a podléhal německým daňovým předpisům, avšak měl bydliště v Nizozemsku, se nemůže dovolávat článku 43 ES, a bránit se tak vyšší daňové zátěži, než jaké by podléhal, pokud by měl bydliště v Německu. Jediný faktor, který odlišoval případ H. Wernera od čistě vnitrostátní věci, byla skutečnost, že měl bydliště v jiném členském státě, než ve kterém vykonával své povolání [29]. Pouhá skutečnost, že se přestěhoval do Nizozemska, nepostačovala k závěru, že jeho odborná činnost v Německu představuje usazení v zahraničí, na jehož základě by se mohl dovolávat článku 43 ES.

36. Je třeba mít na paměti, že rozsudek Werner byl vydán před vstupem ustanovení o občanství v platnost. Pokud by skutkové okolnosti projednávané věci nastaly později, výsledek by mohl být jiný s ohledem na současné náhledy na rozsah působnosti těchto ustanovení.

37. Na základě těchto úvah lze vysvětlit přístup Soudního dvora ve věci Ritter-Coulais. Ačkoli předmět uvedené věci spadal do oblasti působnosti *ratione materiae* ustanovení o volném pohybu kapitálu (možnost odpočtu ztrát z nájmu nemovitosti pro daňové účely) a, podle mého názoru, i do rozsahu působnosti *ratione personae* ustanovení o občanství, žádné z uvedených ustanovení nebylo použitelné *ratione tempore*, neboť dotčená věc se týkala zdaňovacího období roku 1987. Na návrh Komise proto Soudní dvůr posuzoval uvedenou věc podle článku 48 EHS (nyní, po změně, článek 39 ES) a došel k závěru uvedenému v bodu 31 tohoto stanoviska.

38. V rozsahu, v jakém byl skutkový základ věci Ritter-Coulais zhruba podobný skutkovému základu věci Werner, mám za to, že Soudní dvůr měl přistoupit k posledně jmenované věci stejným způsobem. Jsem si vědom, že takový postup by vedl k výsledku, který by bylo možno považovat za neuspokojivý ve světle současného stavu vývoje práva. *Jedná* se o výsledek, který by byl v souladu se stavem vývoje práva v roce 1987. Důsledkem přístupu uplatněného ve věci Ritter-Coulais je setření rozdílů mezi volným pohybem pracovníků a volným pohybem na základě občanství Unie. Na základě tohoto přístupu, pokud se občan Unie přestěhuje do jiného členského státu z jiných než hospodářských důvodů, může se domáhat práv, které jsou ve stávajícím systému vyhrazeny těm, kteří vykonali své právo volného pohybu z důvodů výkonu výdělečné činnosti, usazení nebo poskytování služeb.

28 — Rozsudek ze dne 26. ledna 1993 (C-112/91, Recueil, s. I-429).
29 — Bod 16 rozsudku.

39. V této souvislosti je třeba zmínit rovněž rozsudek Elsen [30], na který upozornila německá vláda a vláda Spojeného království, neboť skutkový základ uvedené věci byl do určité míry podobný projednávané věci. V uvedené věci Soudní dvůr rozhodl, že německá státní příslušnice, která pracovala v Německu a přemístila své bydliště do Francie, přičemž i nadále vykonávala výdělečnou činnost v Německu, se může jako příhraniční pracovník dovolávat článků 18 ES, 39 ES a 42 ES k tomu, aby byla při výpočtu jejího starobního důchodu v Německu zohledněna doba výchovy jejího dítěte ve Francii.

40. Nemám ovšem za to, že by z uvedeného rozsudku bylo možno dovozovat, že osoba vykonávající výdělečnou činnost v jednom členském státě, která přemístí do jiného členského státu pouze své bydliště, musí být automaticky považována za pracovníka pro účely článku 39 ES a nařízení č. 1612/68. Ačkoli Soudní dvůr ve výroku uvedeného rozsudku zmínil články 39 ES a 42 ES, je zjevné, že otázka přesného postavení U. Elsen byla zkoumána a určena s ohledem na čl. 13 odst. 2 písm. a) a b) nařízení č. 1408/71. Tento postup byl zvolen proto, že U. Elsen „pracovala výlučně v Německu a, jako příhraniční pracovník, podléhala při narození dítěte německým právním předpisům a [že bylo možno] dovodit úzký vztah mezi dotčenou dobou výchovy dítěte a dobou pojištění získanou v Německu na základě její výdělečné činnosti v tomto státě“ [31]. Pro účely výpočtu jejího starobního důchodu tedy podléhala německým právním předpisům i poté, co ukončila výkon veškeré výdělečné činnosti v tomto státě. Skutečnost, že U. Elsen mohla být považována za příhraničního pracovníka z hlediska určení, zda podléhá německým právním předpisům v oblasti sociálního zabezpečení, neznamená, že měla postavení pracovníka v obecnějším smyslu pro účely použití ustanovení o volném pohybu pracovníků. Soudní dvůr několikrát konstatoval, že „definice pracovníka použitá v rámci článku [39] ES Smlouvy o ES a nařízení č. 1612/68 není nutně totožná s definicí použitou ve vztahu k článku [42] Smlouvy o ES a nařízení č. 1408/71“ [32].

41. Obecněji, z hospodářského hlediska, je namístě připomenout, že účelem základních pravidel jednotného trhu bylo liberalizovat nikoli pouze pohyb výstupů hospodářské činnosti (zboží a služeb), ale rovněž pohyb jejích vstupů, tedy výrobních faktorů (práce a kapitálu). V této souvislosti lze rozlišovat mezi osobou migrujícího pracovníka a tím, co představuje v hospodářském smyslu. Pokud se pracovník přestěhuje do jiného členského státu, aby zde pracoval a měl zde bydliště nebo aby zde pracoval a přitom si ponechal bydliště ve svém členském státu původu, pracovní síla se přesunuje do členského státu zaměstnání. Naopak, pokud se osoba, stejně jako v projednávané věci,

30 — Rozsudek ze dne 23. listopadu 2000 (C-135/99, Recueil, s. I-10409).

31 — Bod 26 rozsudku.

32 — Rozsudek ze dne 12. května 1998, Martínez Sala (C-85/96, Recueil, s. I-2691, bod 31).

stěhuje do jiného členského státu pouze proto, aby zde měla bydliště, avšak zachovává svůj pracovní poměr ve svém členském státě původu, pracovní síla zůstává na původním místě. Pracovní poměr, a tedy ani pracovní síla se nepřesunují do jiného členského státu. V takovém případě neexistuje základ pro použití článku 39 ES, neboť neexistuje vztah nutný pro použití tohoto ustanovení.

42. S ohledem na systém Společenství upravující volný pohyb osob, taková situace, jaká je dotčena v původním řízení, jasně spadá do oblasti působnosti článku 18 ES o občanství. K tomuto bodu se vrátím v dalším textu.

43. To mě přivádí k závěru, že určitou osobu lze považovat za migrujícího pracovníka pro účely použití nařízení č. 1612/68, pouze pokud se přestěhovala do jiného členského státu za účelem hledání nebo výkonu výdělečné činnosti v tomto členském státě. Pokud se přestěhovala do jiného členského státu z důvodů nesouvisejících s hledáním nebo výkonem výdělečné činnosti v tomto státě, ustanovení o volném pohybu pracovníků se na ni nevztahují. Osoba, která vykonala své právo přestěhovat se do jiného členského státu z jiných než hospodářských důvodů spadá pouze do oblasti působnosti ustanovení Smlouvy o občanství.

44. Ačkoli tento závěr dává odpověď na první otázku položenou Bundessozialgericht a vzhledem k podmíněnému charakteru druhé otázky není nutné se druhou otázkou zabývat, budu pokračovat ve svém rozboru s předpokladem, že Soudní dvůr nicméně rozhodne, že p. Hartmann získal status zaměstnané osoby. Zde je dotčena otázka, zda se migrující pracovník v jeho postavení může domáhat rovného zacházení, pokud jde o poskytnutí sociálních výhod podle čl. 7 odst. 2 nařízení č. 1612/68.

D – *Nařízení č. 1612/68: příhraniční pracovníci a sociální výhody*

45. Pokud má být p. Hartmann považován za migrujícího nebo příhraničního pracovníka nebo pokud má postavení obdobné statusu příhraničního pracovníka, nevyplývá z toho automaticky, že má nárok na rovné zacházení, pokud jde o všechny sociální výhody poskytované v členském státě zaměstnání. Mám za to, že takový nárok závisí na účelu, pro který čl. 7 odst. 2 nařízení č. 1612/68 stanoví, že migrující pracovníci požívají stejné sociální a daňové výhody jako tuzemští pracovníci.

46. V této souvislosti ustálená judikatura potvrzuje, že „odkaz na ‚sociální výhody'

v čl. 7 odst. 2 nelze vykládat striktně“ [33] a že „pojem ‚sociální výhody‘ je třeba vykládat jako veškeré výhody, které jsou obvykle přiznávány tuzemským pracovníkům z důvodu jejich objektivního statusu pracovníků nebo na základě pouhé skutečnosti, že mají bydliště na vnitrostátním území, bez ohledu na to, zda jsou spojeny s pracovní smlouvou, nebo nikoli, a jejichž rozšíření na pracovníky, kteří jsou státními příslušníky jiných členských států, proto patrně usnadní mobilitu takových pracovníků v rámci Společenství“ [34].

47. I přesto, že pojem sociální výhody by neměl být vykládán restriktivně, definice Soudního dvora zahrnuje řadu aspektů naznačujících, že tento pojem není, na druhou stranu, neomezený. Soudní dvůr uvádí, že dotčené výhody musí být poskytnuty z důvodu *objektivního statusu pracovníka* nebo jen z důvodu, že *pracovník má bydliště na vnitrostátním území*. Existuje navíc podmínka, že poskytnutí takové výhody migrujícím pracovníkům *usnadní jejich mobilitu* v rámci Společenství.

48. V poněkud odlišném rámci, kdy byla podpora na životní náklady studenta charakterizována jako sociální výhoda ve smyslu nařízení č. 1612/68, Soud rovněž obecně konstatoval, že „rovné zacházení ve vztahu k tuzemským pracovníkům, na které mají nárok pracovníci členského státu vykonávající výdělečnou činnost v jiném členském státě, pokud jde o dávky poskytované jejich rodinným příslušníkům, *přispívá k jejich integraci do společnosti v hostitelském státě* v souladu s cíli volného pohybu pracovníků“ [35].

49. Veškeré tyto úvahy Soudního dvora se týkají situace pracovníků, kteří se přestěhovali ze svého domovského státu do jiného členského státu, aby tam bydleli a vykonávali výdělečnou činnost. Účelem rovného zacházení s touto kategorií pracovníků, pokud jde o poskytování sociálních výhod podle čl. 7 odst. 2 nařízení č. 1612/68, je zvýšit jejich šanci na sociální integraci v novém státě bydliště a zvýšit jejich šanci na účast ve společnosti tohoto státu. Příhraniční pracovníci jsou zjevně v jiném postavení, neboť si ponechávají své bydliště ve svém členském státě původu, kde lze předpokládat, že jsou již plně integrováni. Ačkoli tato kategorie pracovníků rovněž požívá ochrany podle článku 39 ES a některých jiných ustanovení o volném pohybu pracovníků, mám za to, že z funkčního hlediska může být tato ochrana zaměřena pouze na nerovné zacházení, pokud jde o podmínky pracovního poměru. Příhraniční pracovníci by neměli podléhat

33 — Rozsudky ze dne 30. září 1975, Cristini (32/75, Recueil, s. 1085, bod 12), a ze dne 27. listopadu 1997, Meints (C-57/96, Recueil, s. I-6689, bod 39).

34 — Rozsudky ze dne 27. května 1993, Schmid (C-310/91, Recueil, s. I-3011, bod 18), a Meints, uvedený v předchozí poznámce, bod 39.

35 — Rozsudek ze dne 15. března 1989, Echternach a Moritz (389/87 a 390/87, Recueil, s. 723, bod 20) (kurziva provedena autorem tohoto stanoviska).

odlišnému zacházení, pokud jde například o odměňování nebo konkrétní dávky související s výkonem výdělečné činnosti, pouze proto, že nemají bydliště v členském státě zaměstnání. Pokud jde o dávky související s jejich postavením člena společnosti, je příslušným státem členský stát jejich bydliště.

50. Pokud jde o tento posledně jmenovaný aspekt, jak Bundessozialgericht ve svém předkládacím rozhodnutí, tak německá vláda a vláda Spojeného království ve svých vyjádřeních zdůrazňují, že nelze vyloučit, že osoba v postavení p. Hartmanna by mohla mít nárok na dávky podobné příspěvku na výchovu ve státě svého bydliště. Vzhledem k tomu, že nařízení č. 1612/68, na rozdíl od nařízení č. 1408/71, neobsahuje žádný mechanizmus určený k vyloučení souběhu dávek, nelze jednoduše přijmout, že sociální dávky lze bez dalšího přenést do jiného státu. Souhlasím s německou vládou, že pokud bylo určeno, že určitá dávka nemůže být přenesena do zahraničí podle nařízení č. 1408/71 z důvodu, že potenciální příjemce nespadá do oblasti působnosti *ratione personae* uvedeného nařízení, jako je tomu v projednávané věci, tento závěr by neměl být zpochybněn tím, že by nárok na dotčenou dávku mohl vzniknout na základě pravidla o rovném zacházení podle čl. 7 odst. 2 nařízení č. 1612/68. To je patrně přesně účelem čl. 42 odst. 2 nařízení č. 1612/68, podle něhož uvedeným nařízením nejsou dotčena opatření přijatá v souladu s článkem 42 ES, tedy nařízení č. 1408/71. Toto ustanovení tedy vytváří hierarchii mezi oběma nařízeními v tom smyslu, že nařízení č. 1408/71 by, jako zvláštní předpis, mělo mít přednost před čl. 7 odst. 2 nařízení č. 1612/68.

51. Tento výklad, podle něhož je čl. 7 odst. 2 nařízení č. 1612/68 určen především migrujícím pracovníkům, kteří se stěhují do členského státu svého zaměstnání, a mohou se jej dovolávat pouze příhraniční pracovníci, pokud jde o dávky přímo spojené s jejich pracovním poměrem, vyplývá ze znění uvedeného ustanovení. Německá vláda uvedla na jednání, že německá jazyková verze uvedeného ustanovení určuje prostřednictvím výrazu „dort", že sociální dávky mají být požívány na území členského státu zaměstnání. Dvě z dalších jazykových verzí platných v době přijetí nařízení č. 1612/68 používají stejné pojmosloví (francouzská: Il *y* bénéficie [...], nizozemská: Hij geniet *er* [...]); pouze italská verze takový odkaz neobsahuje.

52. Pokud je uplatňováno, že ze čtvrtého bodu odůvodnění nařízení č. 1612/68

vyplývá, že ochrana stanovená uvedeným nařízením se v plném rozsahu vztahuje na příhraniční pracovníky, mám za to, že tento bod odůvodnění odkazuje zejména („toto právo") na právo stěhovat se za účelem výkonu výdělečné činnosti a právo vykonávat činnost dle své volby [36]. Naopak, pátý bod odůvodnění [37] se týká otázek, které nemají žádný vztah k situaci příhraničních pracovníků, jako je přístup k bydlení, právo pracovníka, aby jej doprovázela jeho rodina, a podmínky začlenění této rodiny do prostředí hostitelské země. Také tato ustanovení naznačují, že příhraniční pracovníci mohou požívat práv stanovených v nařízení č. 1612/68, pouze pokud mají funkční vztah k jejich zaměstnání v hostitelském členském státě.

53. Omezení rozsahu působnosti *ratione materiae* čl. 7 odst. 2 nařízení č. 1612/68, pokud jde o příhraniční pracovníky, je v souladu s rozsudkem Meints [38]. Uvedená věc se týkala nároku německého příhraničního pracovníka, který byl zaměstnán v zemědělském podniku v Nizozemsku, přičemž nadále bydlel v Německu, na zvláštní dávku pro zemědělské pracovníky, jejichž pracovní smlouva byla ukončena v důsledku ponechání ladem půdy ve vlastnictví bývalého zaměstnavatele. Soudní dvůr rozhodl, že uvedenou dávku lze považovat za sociální výhodu ve smyslu čl. 7 odst. 2 nařízení č. 1612/68, „neboť nárok na uvedenou dávku je nedílně spojen s objektivním statusem příjemců jako pracovníků" [39].

54. Je pravda, že v rozsudku Meints Soudní dvůr výslovně odmítl tvrzení vlád dvou členských států, že nařízení č. 1612/68 neumožňuje přenesení sociálních výhod do zahraničí. Přitom odkázal na výše uvedený čtvrtý bod odůvodnění nařízení a na skutečnost, že článek 7 odkazuje bez omezení na pracovníky, kteří jsou státními příslušníky členského státu [40]. Ačkoli je formulována obecně, mám za to, že reakce Soudního dvora v této otázce vycházela ze zvláštní povahy sociální dávky dotčené v uvedené věci, která měla zjevně souvislost se zaměstnáním, a mohla tedy být považována za dávku přenositelnou do zahraničí. Z odkazu na preambuli nařízení podle mého názoru nevyplývá, že by příhraniční pracovníci požívali rovného zacházení, pokud jde

36 — Třetí a čtvrtý bod odůvodnění nařízení č. 1612/68 stanoví: „vzhledem k tomu, že volný pohyb představuje základní právo pracovníků a jejich rodin; že mobilita pracovníků uvnitř Společenství musí být jedním z prostředků, které pracovníkům zajišťují možnost zlepšení pracovních a životních podmínek a usnadnění jejich společenského postavení, a současně přispívat k uspokojování potřeb hospodářství členských států; že je třeba potvrdit právo všech pracovníků v členských státech vykonávat uvnitř Společenství činnost podle vlastní volby; že *toto* právo musí být shodně přiznáno stálým, sezonním a příhraničním pracovníkům nebo těm, kteří vykonávají svou činnost za účelem poskytování služeb" (kurziva provedena autorem tohoto stanoviska).

37 — „[V]zhledem k tomu, že za tím účelem, aby právo volného pohybu mohlo být vykonáváno za objektivních podmínek svobody a důstojnosti, musí být fakticky i právně zajištěna rovnost zacházení ve všech věcech, které se týkají vlastního výkonu zaměstnání a přístupu k bydlení, a rovněž odstraněny překážky mobility pracovníků, zejména pokud jde o právo pracovníka, aby jej doprovázela jeho rodina, a podmínky začlenění této rodiny do prostředí hostitelské země."

38 — Uvedený v poznámce 33.

39 — Bod 41 rozsudku.

40 — Body 49 a 50 rozsudku.

o všechny sociální výhody dostupné v členském státě zaměstnání, jak jsem uvedl v bodu 52 tohoto stanoviska. V této souvislosti souhlasím s generálním advokátem Lenzem, který ve svém stanovisku k věci Meints uvedl:

„Mám za to, že nejsou odůvodněné obavy [...], že s ohledem na toto posouzení statusu příhraničních pracovníků by se dávky sociální podpory staly přenositelnými do zahraničí, což je důsledek, který nařízení č. 1408/71 vylučuje výslovně a nařízení č. 1612/68 implicitně.

[...] Rozhodujícím aspektem z hlediska poskytnutí sociální výhody musí vždy být konkrétní pracovní smlouva. Soudní dvůr musí v zásadě k tomuto požadavku přihlédnout při vymezení sociálních výhod přinejmenším s ohledem na objektivní postavení pracovníka a s ohledem na jeho pracovní smlouvu. Není možné, aby na základě čl. 7 odst. 2 nařízení č. 1612/68 bylo v budoucnosti nutné hradit všechny dávky sociální podpory do zahraničí. Je to právě vztah ke statusu pracovníka a k pracovní smlouvě, který vylučuje možnost výplaty běžných dávek sociální podpory“ [41].

55. Můj závěr v tomto bodě tedy zní tak, že v rámci čl. 7 odst. 2 nařízení č. 1612/68 mají příhraniční pracovníci právo na rovné zacházení v členském státě zaměstnání, pokud jde o poskytování sociálních výhod, pouze v rozsahu, ve kterém jsou takové výhody přímo a výlučně spojeny s výkonem výdělečné činnosti.

E – *Příspěvek na výchovu a výdělečná činnost*

56. Další otázkou je, zda lze příspěvek na výchovu stanovený BErzGG považovat za sociální výhodu, která má dostatečnou vazbu na výdělečnou činnost, aby se ho mohli domáhat příhraniční pracovníci nebo osoby v postavení p. Hartmanna a jejich prostřednictvím rovněž jejich manželé [manželky]. Jedná se a skutkovou otázku, jejíž posouzení přísluší vnitrostátnímu soudu. Soudní dvůr však již vyjádřil své stanovisko k povaze příspěvku na výchovu v rámci věci týkající se pracovníků s bydlištěm v členském státě zaměstnání. V rozsudku Martínez Sala rozhodl, že jelikož je příspěvek na výchovu poskytován podle BErzGG, mimo jiné, pracovníkům na částečný pracovní úvazek, musí být považován za sociální výhodu ve smyslu čl. 7 odst. 2 nařízení č. 1612/68 [42].

41 — Body 57 a 58 stanoviska k věci Meints (uvedené v poznámce 33).

42 — Rozsudek uvedený v poznámce 32, bod 26.

57. V rozsudku Hoever a Zachow [43], ve kterém byla tato otázka vznesena s ohledem na příhraniční pracovníky, nemusel Soudní dvůr odpovídat na otázku, zda je příspěvek na výchovu sociální výhodou související s výdělečnou činností, neboť rozhodnutí v uvedené věci bylo učiněno na základě článku 73 nařízení č. 1408/71. Ve svém rozsudku nicméně charakterizoval příspěvek na výchovu v tom směru, že „jeho účelem je umožnit jednomu z rodičů, aby se věnoval výchově dítěte" a že „že jeho smyslem je zejména poskytnout odměnu za službu spočívající ve výchově dítěte, zajistit úhradu jiných nákladů na péči o dítě a jeho výchovu a případně zmírnit finanční nevýhody spojené se ztrátou příjmu z výdělečné činnosti na plný pracovní úvazek" [44]. Z tohoto popisu vyplývá, že ačkoli mají pracovníci na částečný pracovní úvazek nárok na tuto dávku, vazba na výdělečnou činnost je slabá.

58. Ve svém předkládacím rozhodnutí Bundessozialgericht uvedl, že BErzGG nespojuje nárok na dávku s pracovním poměrem, nýbrž naopak příliš rozsáhlá výdělečná činnost dokonce vylučuje nárok na příspěvek na výchovu. Konstatuje však rovněž, že současný nebo předchozí pracovní nebo služební poměr v Německu má význam právě tehdy, pokud jsou dávky přenášeny do zahraničí. V rámci vysvětlení svých pochybností ohledně legality práva Společenství týkajících se omezení přenositelnosti příspěvku na výchovu do zahraničí příhraničními pracovníky má za to, že požadavek na výdělečnou činnost v Německu, která přesahuje hranice zanedbatelného zaměstnání, je nevyhnutelně spíše nelogický u příspěvku na výchovu zejména proto, že tato dávka má přinejmenším umožnit nevykonávat výdělečnou činnost. Spatřuje rovněž zjevnou nesrovnalost v současné existenci vyloučení osob vykonávajících výdělečnou činnost na plný úvazek a požadavkem (vztahujícím se na příhraniční pracovníky) na překročení hranice zanedbatelnosti pro vznik nároku na příspěvek na výchovu.

59. Z povahy příspěvku na výchovu, jak jej charakterizoval Soudní dvůr v rozsudku Hoever a Zachow a Bundessozialgericht v předkládacím rozhodnutí, vyplývá, že základním účelem této dávky je nahradit osobě, která buď nikdy nevykonávala výdělečnou činnost, nebo která se úplně nebo částečně vzdala pracovního poměru za účelem výchovy dítěte, s tím související hospodářskou nečinnost. Tento příspěvek je tedy zjevně opakem dávky spojené s výkonem výdělečné činnosti. Je pravda, že německý zákonodárce přiznal nárok na příspěvek na výchovu dvěma kategoriím osob, které mají vztah k trhu práce v Německu (nepřímo manželé [manželky] úředníků od roku 2001 a přímo příhraniční pracovníci vykonávající více než drobnou výdělečnou činnost). Ačkoli zavedení tohoto kritéria se jeví být v rozporu se závěrem, že příspěvek na výchovu nesouvisí s výkonem výdělečné činnosti, toto kritérium slouží pouze jako

43 — Uvedený v poznámce 6.

44 — Bod 25 rozsudku.

nutný spojovací článek s německým právním řádem, a nahrazuje tak podmínku bydliště, kterou zjevně nelze v těchto případech použít. Hmotněprávní podmínky vzniku nároku stanovené v § 1 odst. 1, 2 a 3 BErzGG nesouvisejí s výkonem výdělečné činnosti, a příspěvek jako takový tedy ve všech případech slouží stejnému účelu.

60. Na základě uvedených úvah mám za to, že příspěvek na výchovu nemá dostatečný vztah k výkonu výdělečné činnosti nebo objektivnímu statusu pracovníka, aby jej bylo možno považovat za sociální výhodu, s ohledem na niž se mohou příhraniční pracovníci domáhat rovného zacházení podle čl. 7 odst. 2 nařízení č. 1612/68.

61. Pokud by Soudní dvůr nebo vnitrostátní soud došel k odlišnému závěru, pokud jde o povahu příspěvku na výchovu, je dále namístě zabývat se slučitelností podmínky bydliště s čl. 7 odst. 2 nařízení č. 1612/68.

F – *Nepřímá diskriminace: je odůvodněná?*

62. Je nesporné, i z pohledu německé vlády, že podmínka bydliště stanovená v § 1 odst. 1 bodu 1 BErzGG zavádí nepřímou diskriminaci příhraničních pracovníků, neboť němečtí státní příslušníci mohou tuto podmínku splnit snadněji než zahraniční pracovníci. Je tedy třeba posoudit, zda tato podmínka může být odůvodněná a zda je přiměřená sledovanému cíli.

63. Zaprvé, je třeba připomenout, že Soudní dvůr již několikrát rozhodl, že podmínka bydliště uplatňovaná pro podobné sociální výhody nemůže s ohledem na sledované cíle být odůvodněna. Lucemburskému velkovévodství se nepodařilo přesvědčit Soudní dvůr, že podmínka existence bydliště po dobu alespoň jednoho roku, společně s povinností podrobit se pravidelným lékařským prohlídkám, kterými byl podmíněn nárok na příspěvky při narození dítěte a dávky v mateřství, jsou odůvodněné z důvodů veřejného zdraví [45].

64. V rozsudku Meints Soudní dvůr znovu rozhodl, že podmínka bydliště není nutná ani přiměřená k dosažení cíle, kterým bylo vyloučení z nároku na zvláštní příspěvek v nezaměstnanosti v zemědělství osob propuštěných z důvodu jejich vlastního jednání. Soudní dvůr došel k závěru, že místo bydliště žadatele nemá význam z hlediska posouzení,

45 — Rozsudek ze dne 10. března 1993, Komise v. Lucembursko (C-111/91, Recueil, s. I-817, body 12, 15 a 34).

zda byl propuštěn v důsledku jeho vlastního jednání [46].

65. V projednávané věci Bundessozialgericht vznesl pouze otázku týkající se slučitelnosti podmínky, že žadatel o příspěvek na výchovu musí mít bydliště nebo obvyklý pobyt v Německu, s čl. 7 odst. 2 nařízení č. 1612/68. Byly vyjádřeny pochybnosti o tom, zda se odůvodnění podmínek stanovených v BErzGG týká především podmínek uložených příhraničním pracovníkům, pokud jde o minimální míru výdělečné činnosti. Vzhledem k tomu, že tyto podmínky nejsou výslovně předmětem žádosti o rozhodnutí o předběžných otázkách v projednávané věci, nýbrž jsou předmětem otázek položených ve věci Geven [47], budu se jimi zabývat ve svém stanovisku k uvedené věci, které přednesu společně s tímto stanoviskem.

66. S ohledem na určení účelu poskytování příspěvku na výchovu v Německu je znovu namístě zmínit vyjádření Bundessozialgericht k této otázce v předkládacím rozhodnutí. Na základě důvodové zprávy k návrhu BErzGG a vnitrostátní judikatury shrnul uvedený soud tyto cíle takto:

„Poskytnutím příspěvku na výchovu se má umožnit nebo usnadnit jednomu z rodičů, aby se věnoval péči o dítě a jeho výchově v první fázi jeho života, která má zásadní význam pro celý jeho další vývoj [...]. Tato platba slouží jako uznání práce vykonávané mladými rodinami při výchově dětí [...] a ke stimulaci porodnosti, neboť usnadňuje rozhodnutí mít dítě a odmítnout potrat [...]. Základním účelem je umožnit rodičům, aby sami pečovali o své děti a nevykonávali či omezili svou výdělečnou činnost [...]. Zákonodárce rovněž postupoval na základě myšlenky, že výchova dítěte v Německu přispívá k budoucí politické, hospodářské a sociální existenci společnosti v této zemi [...]. Zákonodárce proto jednal tak, aby přiznal nárok na příspěvek na výchovu jen takovým cizím státním příslušníkům žijícím v Německu [...], u kterých lze očekávat, že zůstanou v Německu natrvalo [...]; neměl rovněž za to, že by musel umožnit poskytnutí dávky v těch případech, kdy má příjemce bydliště v zahraničí a kdy neexistuje žádný srovnatelný vztah ve formě příspěvku k trhu práce nebo tuzemské společnosti."

67. Z tohoto popisu je zjevné, že příspěvek na výchovu musí být považován za nástroj vnitrostátní rodinné politiky, která slouží

46 — Rozsudek Meints, uveden v poznámce 33, bod 48.

47 — Bod 2 tohoto stanoviska.

dlouhodobým sociálním, hospodářským a demografickým cílům. Také Soudní dvůr uznal, že se jedná o základní rys příspěvku na výchovu, a charakterizoval jej jako „nepříspěvkovou dávku tvořící součást soustavy opatření rodinné politiky“ [48].

68. Je však otázkou, zda členský stát může uplatňovat podmínku bydliště, pokud jde o nárok na dávky poskytované s cílem dosáhnout takových legitimních politických cílů. Podle ustálené judikatury může být taková podmínka odůvodněná, pouze pokud se zakládá na objektivních hlediscích obecného zájmu, která jsou nezávislá na státní příslušnosti dotyčných osob a přiměřená cíli legitimně sledovanému vnitrostátním právem [49].

69. Není pochyb o tom, že členské státy mohou zcela odůvodněně uplatňovat politická opatření na podporu porodnosti s cílem zaručit určitou míru stability demografického složení svého obyvatelstva. S ohledem na jejich samotnou povahu, musí být tato opatření zaměřena na osoby s bydlištěm na jejich území. Stejně tak by bylo absurdní mít za to, že by členské státy měly jakkoli přispívat k demografickému vývoji jiných členských států tím, že by uplatňovaly své nástroje rodinné politiky i na osoby, které nemají bydliště na jejich území. Mám tedy za to, že podmínka bydliště je přiměřená k zajištění, aby příspěvek na výchovu byl poskytován osobám, které jsou obyvateli daného členského státu, což samozřejmě zahrnuje nejen německé státní příslušníky, ale rovněž všechny osoby, které legálně pobývají v Německu bez ohledu na jejich státní příslušnost.

70. V této souvislosti spatřuji zjevnou paralelu mezi podmínkami bydliště dotčenými ve věcech Collins [50], Bidar [51] a De Cuyper [52].

71. V rozsudku Collins Soudní dvůr uznal, že „členský stát může legitimně přiznat dávku při hledání zaměstnání až poté, co určí skutečný vztah mezi osobou hledající zaměstnání a trhem práce v tomto státě“. K tomu, aby byla splněna zásada proporcionality, nesmí doba pobytu „jít nad rámec toho, co je nezbytné k tomu, aby vnitrostátní

48 — Rozsudek Martínez Sala, uvedený v poznámce 32, bod 8.

49 — Viz, například, rozsudek ze dne 23. března 2004, Collins (C-138/02, Recueil, s. I-2703, bod 66).

50 — Uvedená v předchozí poznámce.

51 — Uvedená v poznámce 13.

52 — Rozsudek ze dne 18. července 2006 (C-406/04, Sb. rozh. s. I-6947).

orgány měly možnost se ujistit, že dotčená osoba skutečně hledá zaměstnání na trhu práce hostitelského členského státu“ [53].

72. V rozsudku Bidar Soudní dvůr rozhodl, že co se týče podpory pokrývající životní náklady studentů, členský stát může oprávněně udělovat takovou podporu pouze studentům, kteří prokázali určitý stupeň integrace do společnosti tohoto státu, což lze zaručit prostřednictvím požadavku na bydliště po dobu tří let. Jelikož student musel rovněž prokázat, že je usazen ve Spojeném království, a dotčená právní úprava vylučuje jakoukoliv možnost státního příslušníka jiného členského státu získat jako student status usazené osoby, tato právní úprava znemožňuje tedy takovému státnímu příslušníkovi bez ohledu na jeho stupeň skutečné integrace do společnosti uvedenou podmínku splnit [54].

73. Soudní dvůr rozhodl v nedávném rozsudku De Cuyper, že členský stát odůvodněně uložil podmínku bydliště nezaměstnané osobě starší 50 let, která je osvobozena od povinnosti prokázat svou disponibilitu na pracovním trhu, jako podmínku zachování jejího nároku na příspěvek v nezaměstnanosti. Tento požadavek byl nezbytný s ohledem na kontrolu profesní a rodinné situace nezaměstnaných osob a přihlédnutí ke změnám v osobní situaci, které by mohly mít vliv na přiznanou dávku. Vzhledem k tomu, že méně omezující opatření by byla zároveň méně účinná, podmínka bydliště byla shledána přiměřenou tomuto cíli [55].

74. Ve všech uvedených věcech existovala jasná souvislost mezi povahou dávky a druhem vztahu k členskému státu, který byl požadován ke vzniku nároku na tuto dávku.

75. V projednávané věci podmínka bydliště zajišťuje, aby příspěvek na výchovu byl poskytován osobám, u kterých je pravděpodobné, že budou dlouhodobě součástí německého obyvatelstva, a je tedy přiměřený k dosažení cílů rodinné politiky, které poskytování této dávky sleduje. Tato dávka je poskytována bez ohledu na státní příslušnost, a jelikož nejsou patrně stanoveny žádné jiné podmínky, pokud jde o délku doby pobytu, může být považována za přiměřenou tomuto cíli. Dodávám, že otázka odůvodnění podmínky bydliště jako takové musí být samozřejmě odlišena od otázky související se způsoby prokázání pobytu, které byly dotčeny ve věci Martínez Sala.

53 — Uvedený v poznámce 49, body 69 a 72.

54 — Rozsudek uvedený v poznámce 13, body 57 až 61.

55 — Uvedený v poznámce 52, body 41 až 48.

76. Mám tedy za to, že podmínka bydliště stanovená v § 1 odst. 1 BErzGG je odůvodněná.

omezuje p. Hartmanna při výkonu jeho práv přestěhovat se do Rakouska a pobývat v tomto státě, která zaručuje článek 18 ES.

G – Článek 18 ES: omezení práv souvisejících s občanstvím?

79. Zaprvé je třeba poznamenat, že p. Hartmann se přestěhoval do Rakouska v roce 1990, tedy tři a půl roku před 1. listopadem 1993, kdy ustanovení o občanství vstoupila v platnost. To znamená, že tato otázka musí být vykládána v tom smyslu, že jakékoli omezení vyplývající z uplatnění podmínky bydliště stanovené v BErzGG musí mít souvislost s jeho dalším pobytem v Rakousku po 1. listopadu 1993.

77. Otázka použitelnosti článku 18 ES v projednávané věci byla vznesena Komisí v odpověď na poznámku Bundessozialgericht uvedenou v předkládacím rozhodnutí, že by nyní mohl být namístě širší výklad pojmu volného pohybu podle nařízení č. 1612/68 s ohledem na skutečnost, že článek 18 ES zaručuje obecné právo pobytu, nezávisle na jakékoli hospodářské činnosti. Ačkoli vnitrostátní soud nenaznačuje, že by se G. Hartmann mohla dovolávat článku 18 ES s cílem napadnout podmínku bydliště stanovenou v BErzGG, je nicméně namístě se touto otázkou zabývat.

80. Z předkládacího rozhodnutí navíc vyplývá, že neúspěšné žádosti o příspěvek na výchovu tří dětí rodiny Hartmannových se týkaly u prvního dítěte období, které zcela předcházelo roku 1993, u druhého dítěte období částečně před listopadem 1993 a částečně po tomto měsíci, a u třetího dítěte období po listopadu 1993. Jakákoli možnost dovolávat se článku 18 ES v projednávané věci tedy může vést k částečnému přiznání příspěvku pro druhé dítě a plnému přiznání příspěvku pro třetí dítě.

78. Jelikož G. Hartmann sama nevyužila žádného práva volného pohybu v rámci Společenství, jedinou relevantní otázkou v této části může být otázka, zda odmítnutí přiznat G. Hartmann příspěvek na výchovu z důvodu, že nemá bydliště v Německu,

81. Soudní dvůr se již několikrát zabýval věcmi týkajícími se omezení uplatňovaných

členskými státy pro jejich státní příslušníky poté, co využili svých práv podle článku 18 ES a přestěhovali se do jiného členského státu, zejména ve věcech D'Hoop a Pusa [56]. V rozsudcích v uvedených věcech stanovil základní zásadu týkající se výkladu uvedeného ustanovení Smlouvy, podle níž „by bylo neslučitelné s právem volného pohybu, pokud by byl obyvatel členského státu, jehož je státním příslušníkem, vystaven méně příznivému zacházení než v případě, že by nevyužil možností nabízených Smlouvou ve vztahu k volnému pohybu" [57]. Dodal, že „[v]nitrostátní právní předpisy, které znevýhodňují některé státní příslušníky dotyčného státu jednoduše proto, že vykonali své právo pohybovat se a pobývat na území jiného členského státu, by vedly k nerovnému zacházení v rozporu se zásadami, ze kterých vychází status občana Unie, jmenovitě zárukou stejného právního zacházení při výkonu práva občana na volný pohyb. Takové právní předpisy mohou být odůvodněné pouze tehdy, pokud se zakládají na objektivních hlediscích obecného zájmu, která jsou nezávislá na státní příslušnosti dotyčných osob a přiměřená cíli legitimně sledovanému vnitrostátním právem" [58].

82. Ve dvou výše uvedených věcech utrpěli dotčení účastníci hmotnou újmu v důsledku vykonání svého práva přestěhovat se do jiného členského státu. Marie D'Hoop, belgická státní příslušnice, která získala bakalářský titul ve Francii, neměla podle vnitrostátního práva v Belgii nárok na dávku poskytovanou mladým lidem, protože nezískala své středoškolské vzdělání v tomto členském státě. Heikki Pusa, finský státní příslušník, který se přestěhoval do Španělska a jehož důchod byl obstaven, byl znevýhodněn tím, že finské právo při výpočtu obstavitelné části jeho důchodu nezohledňovalo daň z příjmu dlužnou H. Pusou ve Španělsku, přičemž daň jím dlužná ve Finsku by byla odečtena, pokud by nadále pobýval ve Finsku. V obou případech bylo zjevné, že práva těchto osob podle právních předpisů jejich země původu byla omezena a že se jednalo o přímý důsledek skutečnosti, že se přestěhovaly do jiného členského státu.

83. Naopak v projednávané věci je zjevné, že p. Hartmannovi nevznikla v důsledku přestěhování do Rakouska žádná újma, pokud jde o jeho potenciální práva podle BErzGG. Pokud by se rozhodl ponechat si bydliště v Německu, tedy ve členském státě svého zaměstnání, on ani jeho manželka by neměli nárok na příspěvek na výchovu. Skutečnost, že se přestěhoval do Rakouska, tedy neměla v této souvislosti žádný význam.

84. Rovněž G. Hartmann neztratila žádná svá práva v důsledku skutečnosti, že se její manžel za ní přestěhoval do Rakouska. V této souvislosti se dotčená situace liší od skutko-

56 — Rozsudky D'Hoop, uvedený v poznámce 14, a Pusa, uvedený v poznámce 12.

57 — Rozsudek D'Hoop, bod 30, a rozsudek Pusa, bod 18.

58 — Rozsudek D'Hoop, body 34 až 36, a rozsudek Pusa, bod 20.

vých okolností věci Schempp [59]. V uvedené věci bývalá manželka E. Schemppa vykonala své právo občana Unie přestěhovat se do jiného členského státu, což mělo bezprostřední dopad na právní postavení E. Schemppa, který zůstal v Německu, neboť tím byla dotčena jeho možnost odečíst výživné placené jeho bývalé manželce od jeho zdanitelného příjmu v Německu [60]. Skutečnost, že se p. Hartmann přestěhoval do Rakouska, neměla žádný vliv na možnost G. Hartmann uplatňovat nárok na příspěvek na výchovu v Německu.

85. I pokud by navíc měla G. Hartmann jakýkoli takový nárok, tento nárok by mohl být uplatněn pouze prostřednictvím práv požívaných jejím manželem. Při neexistenci jakéhokoli ustanovení umožňujícího výkon takto odvozených práv a s ohledem na skutečnost, že p. Hartmann v každém případě patrně sám nemá nárok na příspěvek na výchovu, neexistuje základ, který by umožňoval G. Hartmann uplatňovat takový nárok jeho prostřednictvím.

86. Obecněji řečeno, je třeba mít za to, že pokud se osoba rozhodne přestěhovat do jiného členského státu, a vykoná tak svá práva podle článku 18 ES nebo jakéhokoli jiného ustanovení zaručujícího volný pohyb, není zaručeno, že přemístění jejího bydliště či činnosti bude daňově neutrální [61]. Jakékoli rozhodnutí přestěhovat se do jiných členských států s sebou přináší jednak určité nevýhody, a jednak určité výhody vyplývající z rozdílů mezi právními předpisy dotčených členských států, zejména v oblasti sociálního zabezpečení a zdanění. Přísluší občanovi Unie, aby při svém rozhodování zvážil tato pro a proti, neměl by ovšem očekávat, že si zachová nárok na jakoukoli sociální dávku, kterou jeho členský stát původu může poskytovat z jiných politických důvodů. Jak bylo uvedeno výše, toto závisí zcela na povaze dotčených dávek. Pokud neexistuje záruka daňové neutrality při přemístění bydliště do jiného členského státu, stejná zásada by měla platit pro zachování práv v oblasti sociálního zabezpečení. Je třeba mít na paměti, že přemístěním bydliště do jiného členského státu mohou dotčené osobě vzniknout jiné druhy nároků v hostitelském členském státě. Pokud budu parafrázovat vyjádření německé vlády učiněné na jednání, pokud jsou členské státy povinny neuplatňovat žádná omezení pro své státní příslušníky, kteří se chtějí přestěhovat do jiného státu, nejsou ani povinny jim přiznat výhody v důsledku jejich odchodu.

87. Nelze tedy mít za to, že by zamítnutí žádostí G. Hartmann o příspěvek na výchovu v Německu z důvodu, že nesplnila podmínku

59 — Rozsudek uvedený v poznámce 16.

60 — Viz bod 24 rozsudku.

61 — Rozsudky ze dne 15. července 2004, Lindfors (C-365/02, Sb. rozh. s. I-7183, bod 34), a Schempp, uvedený v poznámce 16, bod 45.

bydliště stanovenou v § 1 odst. 1 BErzGG, bylo neslučitelné s článkem 18 ES. I kdyby Soudní dvůr určil, že tímto zamítnutím jsou jakkoli dotčena práva p. Hartmanna pohybovat se a pobývat na území členských států podle článku 18 ES, je třeba toto omezení považovat za odůvodněné z důvodů uvedených v předchozí části tohoto stanoviska.

VI – Závěry

88. S ohledem na výše uvedené úvahy mám za to, že by Soudní dvůr měl odpovědět na předběžné otázky položené Bundessozialgericht takto:

„1) Německého státního příslušníka, který v roce 1990 přesunul své bydliště do Rakouska, přičemž si zachoval svůj služební poměr poštovního úředníka v Německu a od té doby vykonává své povolání jako příhraniční pracovník, nelze považovat za migrujícího pracovníka ve smyslu nařízení Rady (EHS) č. 1612/68 o volném pohybu pracovníků uvnitř Společenství [...] za časové období od ledna 1994 do září 1998.

2) Rakouská státní příslušnice, který nevyužila svého práva přestěhovat se do jiného členského státu a pobývat na jeho území, se nemůže v situaci, kdy se její manžel přestěhoval do členského státu jejího bydliště, přičemž si zachoval svůj služební poměr v členském státu svého původu, dovolávat článku 18 ES s cílem zpochybnit podmínku bydliště uplatňovanou jako podmínku vzniku nároku na příspěvek na výchovu dítěte v druhém členském státě."